

УДК 331.108

КОРЕНЮК П. І.^{1*}, КЛІСІНСЬКІ Я.^{2*}, КОРЕНЮК Л. В.^{3*}

1* д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету, вул. Дніпробудівська, 2а, м. Кам'янське, Дніпропетровська обл., Україна, 51900, e-mail: korenyukp@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8321-3199

2* д.е.н., професор кафедри маркетингу і підприємництва університету Бельско-Бяла (Польща), e-mail: janusz.klisinski@neostrada.pl, ORCID ID: 0000-0002-5233-8041

3* к.е.н., доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Дніпровського національного університету імені В. Лазаряна, вул. Лазаряна, 2, м. Дніпро, Україна, 49010, e-mail: lusikorenyuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3187-3288

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Мета. Робота присвячена проведенню аналізу формування доходної частини регіонального бюджету Дніпропетровської області в умовах децентралізації та розробка інструментарію перетворення регіонального бюджету в ефективний інструмент соціально-економічного розвитку регіону. **Методика.** Для вирішення даної наукової проблематики застосовано: структурний метод; порівняльного аналізу емпіричних даних; абстрактно-логічного узагальнення. **Результати.** У роботі проаналізовано проблеми та чинники формування доходів регіонального бюджету на прикладі такого промислового регіону як Дніпропетровська область. На основі структурного аналізу податкових надходжень визначено резерви наповнення регіонального бюджету. Визначено основні шляхи зміцнення фінансової бази регіонального бюджету та вказано на пріоритетні напрямки його перетворення в ефективний інструмент соціально-економічного розвитку промислового. **Наукова новизна.** У процесі аналізу формуванні доходів регіонального бюджету висновки та пропозиції здійснені під призвою специфіки Дніпропетровської області як промислового регіону. **Практична значимість.** Окремі результати та висновки статті можуть бути використані органами місцевої влади та місцевого самоврядування промислових областей.

Ключові слова: місцеві бюджети, децентралізація, доходи, міжбюджетні відносини, податки, фінансове забезпечення, регіональний бюджет, трансферти.

Постановка проблеми

На сучасному етапі розвитку України набуває значимості проблеми збалансованості економічного та соціального розвитку регіонів. Тобто, важливим є вектор спрямованості держави у напрямок підвищення багатства окремих регіонів. Тобто держава має сприяти відсутності на її території бідних регіонів. вищевказаний підхід був реалізований у Польщі. В цьому і полягає кінцевий результат горизонтального вирівнювання. Сутність вирівнювання горизонтальних дисбалансів полягає в тому, щоб при допомозі непрямих методів державної підтримки бідні регіони підтягувати до рівня розвитку багатих регіонів. В сучасних умовах децентралізаційні процеси є домінуючими у країнах Європейського Союзу, а вони, як відомо, передбачають посилення фінансової міцності окремих регіонів. Так, вона має бути заснована за прикладом розвинутих країн світу на зміцненні фінансової

незалежності та фінансової автономії на регіональному рівні. Нині в Україні відбуваються аналогічні процеси децентралізації місцевих органів самоврядування, але їх темпи значно відстають від бажаних. Отже, враховуючи вищевказане проблема формування доходів регіональних бюджетів в умовах децентралізації є актуальною і потребує подальших досліджень, особливо в умовах розширення повноважень органів місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретичні та практичні питання формування доходів регіонального бюджету в умовах децентралізації були розглянуті в наукових працях таких видатних вчених як Т. Баранець [1], С. Біла [25], Є.О. Бойко [2], Н.Є. Бойцун [3], О.М. Бориславська [9], І.А. Брижань [4], О.Д. Василик [5], Ю.Ганущак [6], О. Гарнець [7], Р. Гринюк [8], О. Гончарук

[7], Н. Дмитрук [7], М.О. Євдокімова [10], В. Жук [25], Т.М. Завора [11], І.Б. Заверуха [9], В. Зимогляд [12], В. Кобильник [13], Д.А. Ковалевич [14], Ю. Коваль [15], Л. Козлова [15], М.О. Коніна [26], А. Кормич [16], М. Кушнір [25], М. Лендел [18], Л. Лісовська [17], Т. Майко [19], А. Малярчук [20], О.М. Москаленко [9], О.А. Музика-Стефанчук [27], С. Надал [21], В.Ю. Ніколенко [22], К.В. Павлюк [5], О. Прієшкіна [24], М. Примуш [8, 23], Є.В. Сапонько [2] Н.О. Слободянюк [26], Н. Спасів [21], Р.О. Стефанчук [27], А. Ткачук [7], Ю.М. Чумак [11], О. Шевченко [25], А.М. Школик [9], Bryn Welham [31], Н.В. Voznyak [32], Gerard Turley [29], Jadranka Kaluderović [30], А.Ya. Kuznetsova [32], Samuel B. [28], 30. Tom Hart [31], I.V. Zherybylo [32] та інші.

Формулювання мети статті

Робота присвячена проведенню аналізу формування доходної частини регіонального бюджету Дніпропетровської області в умовах децентралізації та розробка інструментарію перетворення регіонального бюджету в ефективний інструмент соціально-економічного розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження

Бюджет є основою функціонування будь-якої держави, регіону і головним фактором виступає наявність стабільних джерел наповнення бюджету. Регіональні бюджети в державних фінансах виступають як складова бюджетної системи; інструментом реалізації регіональних програм; джерелом фінансування видатків; інструмент фінансового вирівнювання горизонтальних дисбалансів. Регіональні бюджети в місцевих фінансах виступають фінансовою базою місцевого самоврядування; фінансові плани територіальних формувань; джерело утримання і розвитку місцевого господарства; джерело фінансування локальних послуг. В економічній системі держави регіональні бюджети використовуються як інструмент перерозподілу ВВП, державного регулювання на макrorівні, регіональної, фінансової, економічної політики. Регіональні бюджети впливають на соціально-економічний розвиток, фінансову безпеку і стабільність, розвиток демократії, добробут населення. Характерною ознакою сучасної побудови бюджетної системи України є самостійність усіх бюджетів. Місцеві (регіональні) бюджети одного рівня не можуть

бути включені до місцевих бюджетів іншого рівня. Місцеві бюджети за своєю сутністю є основним фінансовим документом, який відображає систему фінансових відносин, що складається у процесі формування і використання грошових коштів.

Регіональні бюджети є самостійними, та не включаються до Державного бюджету України. Відповідно до Бюджетного кодексу України регіональні бюджети формуються з двох частин: загального та спеціального фондів. Загальний фонд бюджету включає доходи, які визначаються для забезпечення ресурсів загальних платежів і не виділяються для конкретних цілей. Загальний фонд є джерелом більшості бюджетних видатків. Спеціальний фонд повинен формуватися з конкретно визначених джерел доходу та використовується для фінансування конкретно визначених цілей. Як свідчить досвід Польщі, фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади на регіональному рівні. В свою чергу регіональні бюджети виступають важливим елементом системи державного регулювання національної економіки. Саме регіональним бюджетам, як основній фінансовій базі органів місцевого самоврядування, і належить особливе місце в формуванні ефективної бюджетної системи держави.

Фінансова децентралізація дала можливість залучити до 40% нових ресурсів для розвитку місцевого самоврядування регіону у 2017 році. Хоча світова практика свідчить про те, що в розвинутих країнах світу даний відсоток є вищим на 10 – 20 пунктів і досягає 50 – 60 відсотків. Хоча в прогнозі на бюджет 2020 року закладена цифра лише у 23 відсотка, а решта 77 відсотків має бути до Державного бюджету. Такий стан є відносно тривожним. Якщо взяти дані 2017 року, коли 40% власних бюджетних ресурсів було зіставлені для розвитку місцевого самоврядування регіону. Але, навіть, цього не вистачає для фінансування усіх видатків, покладених на регіональний бюджет. То що ж тоді говорити за 2020 рік, коли, як вказано вище, у проєкті закладено лише 23 відсотки. Так, даний дефіцит бюджетних коштів на рівні регіону було покрито за рахунок трансфертів, а саме дотацій та субвенцій з Державного бюджету. Вони були спрямовані на покриття видатків у медичній, освітній та інших сферах, а також здійснення заходів щодо соціально-

економічного розвитку окремих територій. Одним з позитивним результатів реформи щодо децентралізації є те, що джерела наповнення регіональних бюджетів були істотно розширені. Як правило, це дотації та субвенції, які надходять з державного бюджету на покриття видатків у медичній, освітній та інших сферах, а також здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. В той же час, основну частину надходжень

загального фонду місцевих бюджетів протягом 2013–2015 років займали трансферти, то з 2016 року частка трансфертів склала трохи більше 30%, а основну вагу в доходах бюджетів почали займати власні ресурси (більше 60%), обсяг яких з моменту реалізації реформи збільшився майже у 2,3 рази, тобто з 84,9 млрд. грн. у 2014 році до 192,0 млрд. грн. у 2017 році (рис. 1).

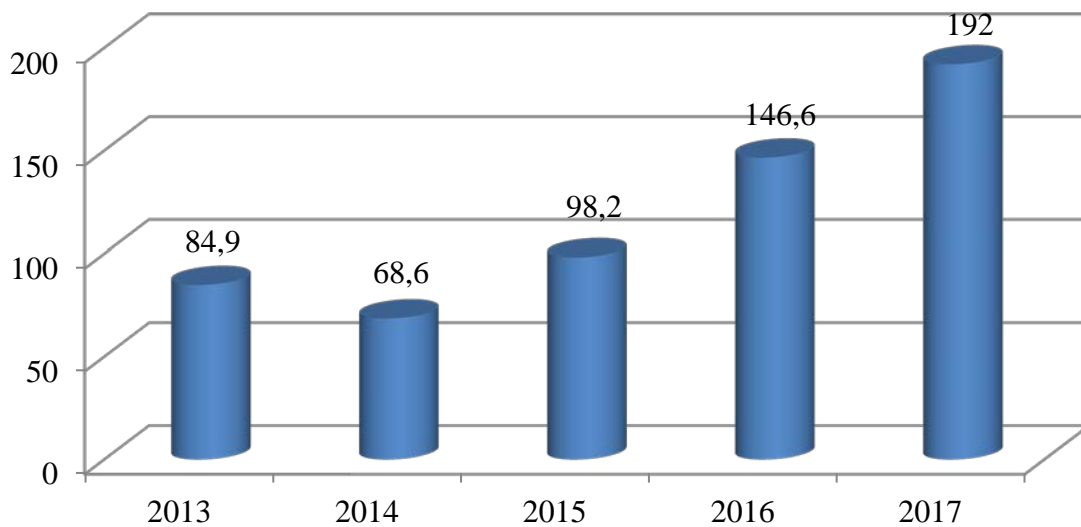

Рис. 1. Динаміка власних ресурсів місцевих бюджетів за 2013–2017 рр., млрд. грн.

З даних рис. 1. спостерігається тенденція зростання динаміки власних надходжень у місцеві бюджети за досліджуваний період, але темпи інфляції істотно вплинули на величину реальних надходжень у регіональний бюджет. Так з 2013 по 2017 роки за даними Державного комітету статистики України середньорічні темпи інфляції у відсотках склали відповідно по роках: 2013 р. - 100,5; 2014 р. - 124,9; 2015 - 143,3; 2016 - 112,4; 2017 - 113,7. Таким чином, має місце стале зростання індексів інфляції, що неоднозначно впливає на реальне формування доходної частини бюджету Дніпропетровського регіону. Такий стан не може не вплинути на рівень промислового і аграрного виробництва, а в кінцевому результаті і на формування валового регіонального продукту. В сучасних умовах за даними Державного комітету статистики України за 2017 рік структура податкових надходжень по Україні від власне виробництва склала 92,0 млрд. грн., а в той же час податкові надходження, наприклад від імпорту складають 450 млрд. грн. від загального податкового надходження у сумі 950,0 млрд. грн. Тобто, у відносному виразі

податки від виробництва дають 9,7 відсотків наповнення Державного бюджету, а податки від імпорту – 47,4 відсотки, тобто в 4,8 рази більше. Аналогічна тенденція спостерігається і по регіонах. Особливо різкі контрасти мають місце по потужних старопромислових регіонах, таких як Дніпропетровська область. Відмітимо, що в нинішніх умовах Дніпропетровська область є одним з потужних промислових регіонів держави і в той же час донором Державного бюджету. Порівняльна динаміка ВВП України та валового регіонального продукту Дніпропетровської області наведена на рис. 2.

Проведений аналіз за даними Державної служби статистики України показав, що валовий регіональний продукт Дніпропетровської області за період 2007-2016 рр. повністю відбивав тенденції зміни валового внутрішнього продукту України на цьому ж проміжку часу. Це свідчить про те, що результат діяльності Дніпропетровської області є вагомим внеском формування ВВП України. Так, якщо валовий внутрішній продукт України за період 2010-2016 років мав тенденцію до

зростання, то такою ж ситуацією характеризувався внутрішній регіональний продукт Дніпропетровської області. Причому, темпи росту ВВП України дещо перевищують темпи росту валового регіонального продукту

Дніпропетровської області. Ситуація свідчить, що у Дніпропетровського регіону є певний потенціал для зростання валового регіонального продукту.

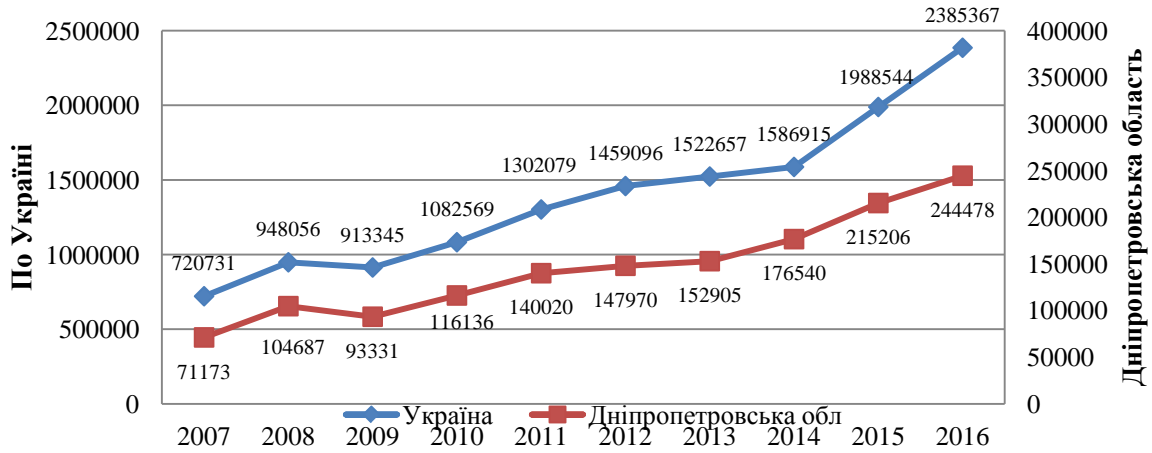

Рис. 2. Динаміка зміни ВВП України та валового регіонального продукту Дніпропетровської області за 2007 – 2016 рр., млн. грн.

Як показує досвід Польщі, місцеві бюджети можуть опосередковано впливати на його зростання. Доцільно відмітити, що переважаючими галузями у складі ВРП Дніпропетровського регіону є оптова та роздрібна торгівля – 14,1% (34535 млн. грн.), переробна промисловість – 12,3% (30280 млн. грн.), сільське та лісове господарство – 10,2% (25013 млн. грн.), транспорт, складське господарство – 6,4% (15591 млн. грн.) та добувна промисловість – 6,1% (14861 млн. грн.). Саме розвитку цих галузей потрібно приділити найбільшу увагу, адже вони є рушійною силою розвитку регіону, а отже є джерелами податкових надходжень. На інші галузі приходится 35,2%. Податки на продукцію складають 15,8% або 38774 млн. грн., серед яких основне місце належить податку на додану вартість.

Як вже зазначалось, кількість податкових надходжень прямопорційно залежить від показника ВРП. Основним таким податком є податок на додану вартість, 100% якого зараховується до Держбюджету України. В умовах проведення фінансової децентралізації є доцільним залишати у розпорядженні регіону частку податку на додану вартість у розмірі 15%, 10% з яких закріпити за органами місцевого самоврядування та ОТГ, а 5% спрямовувати до обласного бюджету. Місцеві

органи влади будуть зацікавлені в поліпшенні економічного розвитку регіону, а саме стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, підприємств приватної та комунальної форм власності, а отже й зростанню місцевих податкових надходжень, а саме: єдиного податку та податку на прибуток підприємств.

При запропонованому зарахуванні ПДВ до регіонального бюджету (у розмірі 15%) та одночасному збільшенні показника ВРП на 20% (за рахунок стимулювання провідних галузей економіки Дніпропетровщини, таких як добувна, переробна промисловості та сільське господарство) вдасться залучити приблизно 8 млрд. грн.

Станом на 2016 рік ВРП Дніпропетровської області склав 244 478 млн. грн., що на 28% більше за показник 2014 р. та більше ніж у 2 рази більше за показник 2010 року. Дані про зростання фактичних обсягів валового регіонального продукту, як найбільш узагальненого показника, свідчать про високі темпи зростання виробництва Дніпропетровської області. Досліджуючи структуру надходжень бюджету Дніпропетровського регіону, доцільно розглянути доходи зведеного бюджету регіону у розрізі власних надходжень і трансфертів, та динаміку їх зміни протягом 2014 – 2017 років (табл. 1).

Таблиця 1

**Аналіз виконання зведеного бюджету Дніпропетровського регіону
за 2014 – 2017 роки, млн. грн.**

Показники	2014	2015	2016	2017	Відхилення 2017/2014, %
Податкові надходження	10123	11841,5	16144,6	21314,2	210,6%
Неподаткові надходження	907,3	1361,9	1800,1	1952,2	215,2%
Всього власні надходження	11030,3	13203,4	17944,7	23266,4	210,9%
Дотації загального фонду	2079,4	161,6	295,9	1321,7	63,6%
Субвенції до загального фонду	3631	12853	13712,2	17988,7	495,4%
Субвенції до спецфонду	1136,1	154,8	518,5	842,5	74,2%
Всього трансферти	6846,4	13169,4	14526,7	20152,9	294,4%
ВСЬОГО	17876,7	26372,8	32471,4	43419,2	242,9%

Аналізуючи таблицю можна помітити, що податкові й неподаткові надходження впродовж чотирьох років постійно зростали. Податкові надходження, які становлять ліву частку власних надходжень упродовж 2014 – 2017 рр. зросли на 11 191,2 млн. грн. (приріст склав 210%), а неподаткові – на 1 044,9 млн. грн. (приріст – 215%). Виходячи з даних можна помітити, що темпи приросту податкових і неподаткових надходжень майже однакові. Загалом власні надходження у 2017 р. порівняно з 2014 р. (до проведення децентралізації) зросли на 12 236 млн. грн., що склало 211% приросту, в той час як трансфертні надходження за даний період зросли на 13 306,5 млн. грн., що склало приріст майже в 3 рази. Це пов'язано зі зростанням субвенцій до загального фонду майже у 5 разів (з 3 631 до 17 988,7 млн. грн.). Проте дотації загального фонду і субвенції до спецфонду в 2017 р. у порівнянні з 2014 р. знизилась на 36% і 26% відповідно. Але їх частка у складі трансфертів незначна і докорінним чином не вплинула на ситуацію. Загалом усі надходження за аналізований період зросли на 25 542,5 млн. грн., що склало приріст в 243%. Як і в обласному бюджету, головними фінансовими надходженнями місцевих бюджетів є податки і збори.

Можна впевнено стверджувати, що податкові надходження складають основну частину доходів місцевих бюджетів – 16 416,6 млн. грн, що становить 93% від власних надходжень. Головним податковим надходженням, як і в обласному бюджеті, є ПДФО – 9 037,7 млн. грн., що складає 55% від

всіх податкових надходжень, наступними знаходяться місцеві податки, які включають в себе податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування та туристичний збір. Ці податки і збори надходять виключно до місцевих бюджетів, і їх питома вага становить 37% (6 077,1 млн. грн.). Далі йдуть акцизні податки – 6,5% (акцизний податок з реалізації підакцизних товарів - 516 млн. грн., акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів - 435,3 млн. грн., акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів - 112,5 млн. грн.), екологічний податок - 190,5 млн. грн. (1,2%) та інші податки і збори.

На інші неподаткові надходження припадає 7,4% (1 306,4 млн. грн.). Серед цих надходжень переважають власні надходження бюджетних установ - 752,1 млн. грн., плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів - 179,6 млн. грн., плата за надання адміністративних послуг - 125,7 млн. грн., надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту - 69,5 млн. грн., надходження від орендної плати за користування державним майном - 50,6 млн. грн., інші надходження – 128,9 млн. грн.

Провівши аналіз можна помітити перевагу доходів до місцевого бюджету над надходженням обласного. Загальні надходження місцевих бюджетів становлять 24 472,3 млн. грн., що складає 56,4%, обласного – 18 947 млн. грн., що в свою чергу складає 43,6% загальних надходжень. Помітна перевага власних доходів загального фонду спостерігається саме до місцевих бюджетів – 16645,4 млн. грн., що більше за обласні доходи майже в 4 рази

(4409,2 млн. грн.). Офіційні трансферти загального фонду місцевих бюджетів становлять 6687,5 млн. грн., що менше за трансферти області в 1,9 рази – 12622,9 млн. грн. Надходження до спецфонду місцевого і обласного бюджету розподілені майже порівну

– 1077,6 млн. грн. і 1134,1 млн. грн. відповідно. Субвенції спецфонду місцевого бюджету склали всього 7,3% (61,7 млн. грн.), тоді як обласного 92,7% (780,7 млн. грн.).

Таблиця 2

Структура податкових надходжень до обласного і місцевих бюджетів Дніпропетровської області за 2014-2017 роки (млн. грн.)

Показники	2014		2015		2016		2017	
	обл.	місц.	обл.	місц.	обл.	місц.	обл.	місц.
ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ	3859,8	6263,2	2951,0	8890,5	3441,6	12703,0	4897,5	16416,6
Податок на доходи фізичних осіб	2962,3	3485,8	1198,9	4795,8	1660,2	6640,8	2259,4	9037,7
Податок на прибуток підприємств	2,7	46,5	819,0	119,0	651,7	3,1	1220,4	27,3
Рентна плата за спеціальне використання води	92,6	-	90,5	-	105,7	-	116,8	-
Рентна плата за користування надрами	730,4	5,3	590,1	3,9	561,2	3,2	566,0	1,6
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	-	-	-	-	-	-	-	112,5
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	-	-	-	-	-	-	-	435,3
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	-	-	-	635,6	-	933,0	-	515,9
Місцеві податки		2522,7	-	3220,7	-	4908,9	-	6077,1
Екологічний податок	71,6	179,1	252,1	114,6	461,5	209,8	419,0	190,5
Інші податки	0,1	23,8	0,3	0,9	1,3	4,2	316,0	18,8
НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ	400,5	506,8	429,3	932,6	624,3	1175,8	645,8	1306,4
ВСЬОГО	4260,3	6770,0	3380,3	9823,1	4065,9	13878,8	5543,4	17723,0

Дослідивши склад і структуру надходжень обласного і місцевих бюджетів окремо, слід узагальнити дані і провести оперативний аналіз зведеного бюджету Дніпропетровського регіону загалом. Розглянемо більш детально питому вагу надходжень загального фонду, спецфонду та трансфертів обласного і місцевих бюджетів. Розглянемо структуру податкових надходжень до обласного і місцевих бюджетів

Дніпропетровської області за 2014-2017 роки. (табл. 2.)

Як видно з таблиці 2 протягом досліджуваного періоду податкові надходження мають тенденцію до неухильного зростання. Так, в 2017 р. податкові надходження склали 21314,2 млн. грн., що по відношенню до 2014 р. збільшилися на 11191,2 млн. грн., що склало приріст в 210,6%. В 2017 р. податкові надходження до місцевих

бюджетів по відношенню до 2014 р. зросли на 10 153,4 млн. грн., що склало приріст в 262%. Але податкові надходження до обласного бюджету Дніпропетровської області у 2015 р. по відношенню до попереднього року зменшились на 23,5%. Це пояснюється змінами у перерозподілу ПДФО, який займає лівову частину у складі власних доходів регіональних бюджетів. Згідно реформи надходження ПДФО до обласного бюджету скоротили на 10%. У 2016 р. – податкові надходження зросли на 16,6%, у 2017 р. – ще зросли на 42,3% по відношенню до попереднього року відповідно. Загалом в 2017 р. податкові надходження до обласного бюджету по відношенню до 2014 р. зросли на 1037,7 млн. грн., що склало приріст лише в 127%.

Неподаткові надходження до регіонального бюджету також мали тенденцію до зросту, протягом 2014 – 2017 рр. вони зросли в 2,2 рази. і станом на 2017 р. склали 1952,2 млн. грн. Причому характерним є факт, що темпи приросту неподаткових надходжень були значно вище у місцевих бюджетів ніж в обласних. Застосування усіх вищезгаданих заходів сприятиме удосконаленню місцевого самоврядування, наданню якісних суспільних послуг, ефективному використанню бюджетних коштів, встановленню народовладдя, узгодженню інтересів держави і територіальних громад. Значною мірою це стосується і процесу планування використання бюджетних коштів, адже від якісного передбачення потреби у ресурсах залежить оптимальне задоволення потреб суспільства. Особливо це завдання посилюється при плануванні місцевих бюджетів, оскільки від траєкторії економічного та соціального розвитку адміністративно-територіальних одиниць залежить поступ цілої держави. З метою дослідження напрямів удосконалення бюджетного планування було обґрунтовано потребу застосування середньострокового планування. Реальний стан справ свідчить про практичну його відсутність, що робить неможливим повноцінне застосування програмно-цільового методу через труднощі у встановленні взаємозв'язку між ресурсами та цілями, для досягнення більшості з яких потрібно декілька років.

Отже, з огляду на проведений аналіз, можна зробити висновок про наявність істотних диспропорцій між показниками використання ресурсного потенціалу регіону і надходження до бюджету податкових платежів. Тому

обґрунтування відповідності оподаткування ресурсним можливостям як Дніпропетровського регіону, так і держави в цілому має стати одним із ключових підходів до удосконалення процесу планування податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Тут необхідно зауважити, що від методів і прийомів, які використовуються при відповідних розрахунках, залежить рівень наукового обґрунтування процесу бюджетно-податкового планування. Як показує вітчизняна податкова практика, удосконалення потребують не тільки самі методи розрахунку планових показників бюджетних завдань, а й відповідна інформаційно-аналітична база.

Відповідно до чинного законодавства доходи бюджетів охоплюють дві важливі складові: доходи загального фонду і доходи спеціального фонду бюджету. Головним джерелом наповнення бюджету Дніпропетровської регіону є податкові надходження, що включають загальнодержавні та місцеві податки і збори. Податкові надходження протягом 2014–2017 рр. неухильно зростають, що є позитивним моментом після внесених змін до Податкового та Бюджетного кодексів України. Головним бюджетоутворюючим податком регіону є податок з доходів фізичних осіб, 15% якого скеровується до обласного бюджету і 60% – до місцевих бюджетів. Саме він протягом усього досліджуваного періоду займав найбільшу частку податкових надходжень (більше 50%). На думку експертів, найбільшим позитивом фінансової децентралізації є передача до місцевих бюджетів акцизного податку, а також податку на нерухомість. Отже суттєво збільшилася частка ресурсів, що залишаються на місцях і не передаються до бюджетів вищого рівня. Проводивши аналіз формування дохідної частини місцевого бюджету Дніпропетровської області, було відмічено, що вплив податкової складової був і залишається вирішальним на протязі всього періоду аналізу. Аналізом охоплено період до та після впровадження реформи децентралізації 2014 – 2017 рр., що дозволяє простежити зміни, що відбулися в переліку джерел формування регіонального бюджету.

Сума отриманих власних доходів регіонального бюджету Дніпропетровського регіону за останні 3 роки після запровадження децентралізації суттєво збільшилася. В 2017 році сума отриманих власних доходів

загального та спеціального фондів склала 23266,4 млн. грн., що по відношенню до 2014 р. більше на 12236 млн. грн. або у 2,1 рази. Проте разом з власними доходами зростають і трансфертні надходження. В 2017 р вони становили 20152,9 млн. грн., що на 13306,5 млн. грн. або майже у 3 рази більше по відношенню до 2014 р., що безперечно є негативним фактором. Загалом після впровадження децентралізації питома частка власних надходжень знизилась з 62% у 2014 р. до 54% у 2017 р., а питома вага трансфертних надходжень зросла з 38% до 46% відповідно.

Висновки

Результатом авторського дослідження є теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, що виявляється в обґрунтуванні теоретичних засад формування регіональних бюджетів, а також проаналізований нинішній стан дохідної частини бюджету Дніпропетровського регіону і запропоновано шляхи вирішення актуальних завдань пов'язаних з удосконаленням механізму формування дохідної частини регіональних бюджетів. Результати дослідження дозволили сформулювати такі висновки і пропозиції.

Питання забезпечення сталого розвитку на регіональному рівні є надзвичайно актуальними з огляду на потребу стабілізації соціально-економічного життя нашої держави в умовах економічної кризи та проведення реформи децентралізації. Діюча система акумулювання доходів регіональними бюджетами України характеризується низьким рівнем частки власних доходів місцевих бюджетів, що відображається нарощуванням обсягів міжбюджетних трансфертів.

Запровадження політики децентралізації в Україні є важливим кроком до стабілізації соціально-економічної ситуації. Реформа має сприяти виходу із фінансової кризи, забезпечити подолання суперечностей між рівнями влади та організувати взаємовідносини на всіх рівнях управління.

Проаналізувавши джерела та порядок формування доходів регіональних бюджетів в умовах децентралізації, можна зробити висновок, що основними завданнями, які будуть реалізовані в рамках децентралізації бюджету, є: перегляд та визначення переліку власних та делегованих повноважень; розширення фінансової бази органів місцевого

самоврядування; побудова прозорої і стабільної системи оподаткування «на місцях», збільшення надходжень до бюджетів регіонального рівня.

Можна зробити висновок, що позитивними результатами реформи є щорічне зростання обсягів власних ресурсів місцевих бюджетів, можливість органів місцевого самоврядування спрямовувати кошти на видатки розвитку, реалізацію інфраструктурних проектів тощо. Але механізм формування місцевих бюджетів є недостатньо ефективним і характеризується низькою часткою доходів та високою залежністю від Державного бюджету. За рахунок власних доходів місцеві органи влади не можуть самостійно фінансувати всі видатки, пов'язані із виконанням своїх функцій.

На нашу думку, основними шляхами зміцнення фінансової бази регіонального бюджету є підвищення надходжень від ПДФО можливе при зростанні частки зайнятого населення, створенні нових робочих місць, боротьбою з безробіттям, тіньовою заробітною платою тощо. Одним із варіантів зростання надходжень ПДФО є підвищення мінімальної зарплати. Всі вищезазначені заходи дозволять збільшити кількість надходжень даного виду податку у 1,5 рази. Крім того при запропонованому зарахуванні ПДВ до регіонального бюджету (у розмірі 15%) та одночасному збільшенні показника ВРП на 20% (за рахунок стимулювання провідних галузей економіки Дніпропетровщини, таких як добувна, переробна промисловості та сільське господарство) вдасться залучити приблизно 8 млрд. грн. Також з метою належного виконання місцевих бюджетів, їх вдосконалення, зміцнення та збалансування доцільним є здійснити оптимізацію справляння місцевих податків. Доцільно здійснити удосконалення механізму справляння податку на нерухоме майно в частині визначення базою оподаткування ринкову вартість на протигагу діючій сьогодні базі оподаткування – квадратний метр житлової площі. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу сприятиме зростанню надходжень від одного з місцевих податків – єдиного податку. Орієнтовно запропоновані заходи дозволять збільшити надходження від місцевих податків на 20%.

Пріоритетними напрямками перетворення регіонального бюджету в ефективний інструмент соціально-економічного розвитку регіону має стати:

- збільшення показника ВРП за рахунок стимулювання розвитку провідних галузей економіки регіону, а саме малого та середнього бізнесу, сільського господарства, добувної та переробної промисловості;
- збільшення, розширення та зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування за рахунок удосконалення податкового законодавства, ідентифікації нових інструментів залучення грошових коштів та реалізації інноваційно-інвестиційних програм на території регіону;
- підвищення адаптивності системи регулювання міжбюджетних відносин та оперативності надання міжбюджетних трансфертів;
- впровадження в практику середньострокового планування регіональних бюджетів;
- проведення кількісної та якісної оцінки виконання регіонального бюджету на всіх стадіях його реалізації;

Для того, щоб регіональні бюджети стали основою фінансової самостійності, потрібно чітко розподілити компетенції між органами центральної влади, регіонального та місцевого самоврядування і поступово переходити до децентралізації державних фінансів. Крім того, є сенс у розподіленні джерел податкових надходжень між центральною і місцевою владою з метою вирівнювання вертикальних дисбалансів. В межах вищевказаного твердження потрібно надати органам місцевого самоврядування можливість самостійно встановлювати перелік місцевих податків і зборів та їх ставки.

В цілому, ратифікація вищевказаних заходів сприятиме удосконаленню місцевого самоврядування, наданню якісних суспільних послуг, ефективному використанню бюджетних коштів, встановленню народовладдя, узгодженню інтересів держави і територіальних громад.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Баранець Т. Оцінка реалізації реформи місцевого самоврядування у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dialog.ua/2016/03pdf>.
2. Бойко Є.О. Можливості застосування зарубіжного досвіду формування місцевих бюджетів в Україні / Є.О. Бойко, Є.В. Сапонько // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – №2. – С. 163-167.
3. Бойцун Н. Є. Адаптація європейського досвіду управління місцевими фінансами в Україні / Н. Є. Бойцун // Фінанси України. – 2011. – № 5. – С. 6-11.
4. Брижань І. А. Умови та чинники переходу України до моделі сталого розвитку / І. А. Брижань – 2013. – № 1. – С.128–133.
5. Василик О. Д. Бюджетна система України: підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 544 с.
6. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / [Ю. Ганущак – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К.: ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с.
7. Гарнець О. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд / [О. Гарнець, О. Гончарук, Н. Дмитрук, А. Ткачук – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К.: ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с.
8. Гринюк Р. Регіональний та державний виміри української специфіки децентралізації влади / Р. Гринюк, М. Примуш // Політичне життя. – 2016. – № 3. – С. 10–14.
9. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик, [та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К.: О. М. Москаленко., 2012. – 212 с.
10. Євдокімова М. О. Місцеві фінанси: навч. посібник / М.О.Євдокімова; ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2014. – 343 с.
11. Завора Т.М. Аналіз доходів місцевих бюджетів (на прикладі Полтавської області) / Т.М. Завора, Ю.М. Чумак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2016. – № 17. – С. 48–56.
12. Зимогляд В. Місцеве самоврядування як результат децентралізації влади / В. Зимогляд // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2015. – № 1. – С. 122–135.
13. Кобильник В. Польський досвід децентралізації державної влади / В. Кобильник // Політологічний вісник : зб. наук. пр. – Київ: Знання, 2012. – Вип. 65. – С. 353–364
14. Ковалевич Д. А. Місцеві бюджети та їх роль у територіальному розвитку / Д. А. Ковалевич // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту: Економічні науки – 2014. - №2(54). – С. 198-203.

15. Козлова Л. Місцеве самоврядування як фактор соціально-економічного розвитку регіону / Л.Козлова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 8. – С. 231–237.
16. Кормич А. Місцеве самоврядування в структурі міської правової системи: генезис концептуального визначення / А. Кормич // Актуальні проблеми політики. – 2014. – Вип. 52. – С. 56–64.
17. Лісовська Л. Фінансове підґрунтя місцевого самоврядування в Україні: стан та перспективи розвитку / Л. Лісовська // Світ фінансів. – 2012. – Вип. 2. – С. 91–97.
18. Лендел М. Форми функціонування допоміжних рівнів місцевого управління та самоорганізації громадян в країнах Європи: досвід для України / М. Лендель // Грані : наук.-теорет. і громад.-політ. альм. – 2013. – № 10 – С. 6–12.
19. Майко Т. Участь територіальної громади в управлінні на місцевому рівні // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. – Одеса, 2017. – Вип. 58.– С. 86–92
20. Малярчук А. Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів /А. Малярчук // Вісник ТАНГ. – 2015. – № 1. – С. 23-27.
21. Надал С., Спасів Н. Доходи місцевих бюджетів у контексті децентралізації в Україні / С. Надал, Н. Спасів // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2016. – Вип. 2. – С. 102-112.
22. Ніколенко В.Ю. Місцеві бюджети як чинник розвитку регіонів / В.Ю. Ніколенко // Навч. посібник. – Київ. – 2016. – С. 30.
23. Примуш М. Трансформація місцевого самоврядування в Україні у контексті зарубіжного досвіду: монографія / М. Примуш, Ю. Коваль. – Донецьк, 2014. – 220 с.
24. Прієшкіна О. Місцеве самоврядування та політична система України: взаємодія та розвиток / О. Прієшкіна // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 61. – С. 163–172.
25. Регіональний вимір соціально-економічного розвитку і засади нової регіональної політики: аналітична доповідь / [С. Біла, О. Шевченко, М. Кушнір, В. Жук]. – Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2013. – 82 с.
26. Слободянюк Н.О. Проблеми формування доходної частини місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації / Н.О. Слободянюк, М.О. Коніна // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. 2. – С. 611–616.
27. Стефанчук Р.О. Зарубіжний досвід формування та функціонування місцевих бюджетів / Р.О. Стефанчук, О.А. Музика-Стефанчук // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності.- 2015. - №1. – С.132 – 138.
28. Samuel B. The Effect of Fiscal Decentralization on the Financial Condition of Municipal Government / <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01900692.2014.949740>
29. Gerard Turley. A Framework to Measure the Financial Performance of Local Governments /<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03003930.2014.991865?src=recsys>
30. Jadranka Kaluđerović. Fiscal Decentralisation and Local Government Financing in Montenegro from 2002 to 2015 / <http://pub.lex-localis.info/index.php/LexLocalis/article/view/14.3.431-450%282016%29>
31. Tom Hart, Bryn Welham. Fiscal decentralisation A public financial management introductory guide / <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/11063.pdf>
32. А. Ya. Kuznetsova, Н. V. Voznyak, I. V. Zherybylo. Social and economic effects of inter-budgetary relations dezentralization in Ukraine: assessment and challenges / <http://fkd.org.ua/article/view/154104>.

П. И. КОРЕНЮК^{1*}, Я. КЛИСИНЬСКИ^{2*}, Л.В. КОРЕНЮК^{3*}

1*д.э.н., профессор, заведующий кафедры менеджмента организаций и администрирования Днепропетровского государственного технического университета, 51900, г. Камянское, ул. Дніпробудівська, 2а, e-mail: korenyukr@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8321-3199

2* д.э.н., профессор кафедры маркетинга и предпринимательства университета Бельско-Бяла. г. Бельско-Бяла (Польша), e-mail: janusz.klisinski@neostrada.pl, ORCID ID: 0000-0002-5233-8041

3*к.э.н., доцент кафедры финансов и экономической безопасности Днепропетровского национального университета имени В. Лазаряна, ул. Лазаряна, 2, 49010, г. Дніпро, Украина, e-mail: lusikorenyuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3187-3288

ФОРМИРОВАНИЕ ДОХОДОВ РЕГИОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТА В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Цель. Работа посвящена проведению анализа формирования доходной части регионального бюджета

Днепропетровської області в умовах децентралізації і розробка інструментарія превращення регіонального бюджету в ефективний інструмент соціально-економічного розвитку регіону. **Методика.** Для рішення даної наукової проблематики використано: структурний метод; порівняльного аналізу емпіричних даних; абстрактно-логічного узагальнення. **Результати.** У роботі проаналізовані проблеми і фактори формування доходів регіонального бюджету на прикладі такого промислового регіону як Дніпропетровська область. На основі структурного аналізу податкових надходжень визначені резерви наповнення регіонального бюджету. Визначені основні шляхи зміцнення фінансової бази регіонального бюджету і вказано на пріоритетні шляхи превращення регіонального бюджету в ефективний інструмент соціально-економічного розвитку промисловості. **Наукова новизна.** В процесі аналізу формування доходів регіонального бюджету висновки і пропозиції сформульовані під призвою специфіки Дніпропетровської області як промислового регіону. **Практична значимість.** Відокремлені результати і висновки статті можуть бути використані органами місцевої влади і місцевого самоуправління промислових областей.

Ключові слова: місцеві бюджети, децентралізація, доходи, міжбюджетні відносини, податки, фінансове забезпечення, регіональний бюджет, трансферти.

P.I. KORENYUK^{1*}, I. KLISINSKY^{2*}, L.V. KORENYUK^{3*}

1* Doctor of economic sciences, Professor, Head of the Department of Management of Organizations and Administration of Dniprovsk State Technical University, 51900, Kamyanske, St. 2a Dniprobudivska, e-mail: korenyukp@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8321-3199

2* Doctor of economic sciences, Professor of the Department of Marketing and Entrepreneurship, University of Bielsko-Biała. Bielsko-Biała (Poland), e-mail: janusz.klisinski@neostrada.pl, ORCID ID: 0000-0002-5233-8041

3* Candidate of economic sciences, Associate Professor of the Department of Finance and Economic Security of the Dnieper National University named after V. Lazaryan, St. Lazaryana, 2, 49010, Dnipro, Ukraine, e-mail: lusikorenyuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3187-3288

REGIONAL BUDGET FORMATION IN DECENTRALIZATION CONDITIONS

Object. The article is devoted to the analysis of the formation of the revenue part of the regional budget of the Dnepropetrovsk region in the conditions of decentralization and the development of tools for the transformation of the regional budget into an effective tool for socio-economic development of the region. **Methods.** To solve this scientific problem applied: structural method; comparative analysis of empirical data; abstract-logical generalization. **Results.** In the article are analyzed the problems and factors of regional budget revenue generation on the example of such industrial region as Dnipropetrovsk region. On the basis of the structural analysis of tax revenues, reserves for filling the regional budget have been determined. The main ways of strengthening the financial base of the regional budget are identified and the priority directions of its transformation into an effective instrument of socio-economic development of industrial are indicated. **Background.** In the course of analyzing the revenue generation of the regional budget, the conclusions and proposals were made in the light of the specificity of the Dnepropetrovsk region as an industrial region. **Final Conclusions.** Individual results and conclusions of the article can be used by local authorities and local governments of industrial areas.

Key words: local budget, decentralization, revenue, inter-budget relations, tax, financial support, regional budget, transfers.

REFERENCES

1. Baranets T. (2016) *Ocinka realizaciyi reformi miscevoogo samovryaduvannya u 2015 roci* [Evaluation of the implementation of local government reform in 2015] [Electronic resource].-Access mode: <http://dialog.ua/20163pdf>.
2. Boyko E.A. (2014) *Mozhливosti zastosuvannya zarubizhnogo dosvidu formuvannya miscevih byudzhetiv v Ukrayini* [Possibilities of applying foreign experience of formation of local budgets in Ukraine] / EA Boyko, EV Saponko // *Global and national problems of economy*. - 2014. - №2. - P. 163-167.
3. Boitsun N.E. (2011) *Adaptaciya yevropejskogo dosvidu upravlinnya miscevimi finansami v Ukrayini* [Adaptation of the European experience in managing local finances in Ukraine] / NE Boitsun // *Finance of Ukraine*. - 2011. - № 5. - P. 6-11.
4. Brizhan I.A. (2013) *Umovi ta chinniki perehodu Ukrayini do modeli stalogo rozvitku* [Conditions and factors of transition of Ukraine to the model of sustainable development] / IA Brizhan - 2013. - № 1. - P.128-133.
5. Vasylyk O.D. (2012) *Byudzhetna sistema Ukrayini: pidruchnik* [Budgetary system of Ukraine: a textbook] / OD Vasylyk, KV Pavlyuk - K. : Center for Educational Literature, 2012. - 544 p.
6. Ganushchak Y. (2013) *Reforma teritorialnoyi organizaciyi vladi* [Reform of the territorial organization of power] / [Yu. Ganuschak - K.]; Swiss-Ukrainian project "Support for decentralization in Ukraine - DESPRO". - K. : Sofia-A LLC. - 2013. - 160 p.
7. Garnets O. (2013) *Decentralizaciya v Ukrayini: sociologichnij poglyad* [Decentralization in Ukraine: a sociological perspective] / [O. Garnets, O. Goncharuk, N. Dmitruk, A. Tkachuk - K.]; Swiss-Ukrainian project "Support for decentralization in Ukraine - DESPRO". - K.: Sofia-A LLC. - 2013. - 160 p.
8. Hryniuk R. (2016) *Regionalnij ta derzhavnij vimiri ukrayinskoyi specifiki decentralizaciyi vladi* [Regional and State Dimensions of the Ukrainian Specificity of Power Decentralization] / R. Hryniuk, M. Prymush // *Political Life*. - 2016. - № 3. - P. 10-14.
9. Borislavskaya O.M. (2012) *Decentralizaciya publichnoyi vladi: dosvid yevropejskih krayin ta perspektivi Ukrayini* [Decentralization of Public Power: Experience of European Countries and Prospects of Ukraine] / OM Borislavskaya, IB Zaverukha, AM Shkolyk, [etc.]; Center for Political and Legal Reforms. - K.: O. M. Moskalenko., 2012. - 212 p.
10. Evdokimova M.O. (2014) *Miscevi finansi: navch. posibnik* [Local finance: textbook. Manual] / MOEvdokimova; KNAU them. V.V. Dokuchaev. - H., 2014. - 343 p.
11. Zavora T.M. (2016) *Analiz dohodiv miscevih byudzhetiv (na prikladi Poltavskoyi oblasti)* [Analysis of local budget revenues (on the example of the Poltava region)] / T.M. Zavora, Yu.M. Chumak // *Scientific Bulletin of the International Humanities University*. - 2016. - № 17. - P. 48–56.
12. Zymoglyad V. (2015) *Misceve samovryaduvannya yak rezultat decentralizaciyi vladi* [Local self-government as a result of decentralization of power] / V. Zymoglyad // *Bulletin of the National University «Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise»*. Series: Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology. - 2015. - № 1. - P. 122–135.
13. Kobylnik V.(2012) *Polskij dosvid decentralizaciyi derzhavnoyi vladi* [The Polish Experience of Decentralization of State Power] / V. Kobylnik // *The Political Science Bulletin: Coll. of sciences. Ave. - Kiev: Knowledge, 2012. - Iss. 65. P. 353–364*
14. Kovalevich D.A. (2014) *Miscevi byudzheti ta yih rol u teritorialnomu rozvitku* [Local budgets and their role in territorial development] / DA Kovalevich // *Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute: Economic Sciences* - 2014. - №2 (54). - P. 198-203.
15. Kozlova L. (2012) *Misceve samovryaduvannya yak faktor socialnoekonomichnogo rozvitku regionu* [Local self-government as a factor of social and economic development of the region] / L. Kozlova // *Actual problems of economy*. - 2012. - № 8. - P. 231-237.
16. Kormich A.(2014) *Misceve samovryaduvannya v strukturi miskoyi pravovoyi sistemi: genezis konceptualnogo viznachennya* [Local self-government in the structure of the urban legal system: the genesis of conceptual definition] / A. Kormich // *Actual problems of politics*. - 2014. - Vip. 52. P. 56–64.
17. Lisovska L. (2012) *Finansove pidgruntya miscevoogo samovryaduvannya v Ukrayini: stan ta perspektivi rozvitku* [The financial basis of local self-government in Ukraine: the state and prospects of development] / L. Lisovska // *World of finance*. - 2012. - Vip. 2, pp. 91–97.
18. Lendel M. (2013) *Formi funkcionuvannya dopomizhnih rivniv miscevoogo upravlinnya ta samoorganizaciyi gromadyan v krayinah Yevropi: dosvid dlya Ukrayini* [Forms of functioning of auxiliary levels of local government and self-organization of citizens in the countries of Europe: experience for Ukraine] / M. Lendel // *Facets: scientific-theory. and community flight. alm.* - 2013. - № 10 - P. 6-12.
19. Maiko T. (2017) *Uchast teritorialnoyi gromadi v upravlinni na miscevomu rivni* [Participation of the territorial community in local government]// *Current policy issues: Coll. of sciences. Ave.-Odessa, 2017. - Vyp. 58.– P. 86–92*
20. Malyarchuk A. (2015) *Zarubizhnij dosvid formuvannya miscevih byudzhetiv* [Foreign experience in local budgeting] /A. Malyarchuk // *Bulletin of the TANG*. - 2015. - № 1. - P. 23-27.
21. Nadal S. (2016) *Dohodi miscevih byudzhetiv u konteksti decentralizaciyi v Ukrayini* [Local budget revenues in

- the context of decentralization in Ukraine] / S. Nadal, N. Spasov // Bulletin of the Ternopil National Economic University. - 2016. - VIP. 2, pp. 102-112.
22. Nikolenko V.Y. (2016) *Miscevi byudzheti yak chinnik rozvitku regioniv* [Local budgets as a factor of regional development] / V.Yu. Nikolenko // Educ. manual. - Kiev. - 2016. - P. 30.
23. Primush M. (2014) *Transformaciya misceвого samovryaduvannya v Ukrayini u konteksti zarubizhnogo dosvidu: monografiya* [Transformation of local self-government in Ukraine in the context of foreign experience: monograph] / M. Primush, Y. Koval. - Donetsk, 2014. - 220 p.
24. Prieshkina O. (2012) *Misceve samovryaduvannya ta politichna sistema Ukrayini: vzayemodiya ta rozvitok* [Local self-government and the political system of Ukraine: interaction and development] / O. Prieshkina // Actual problems of the state and law. - 2012. - Vip. 61. - P. 163–172.
25. Bila S. (2013) *Regionalnij vimir socialno-ekonomichnogo rozvitku i zasadi novoyi regionalnoyi politiki: analitichna dopovid* [Regional dimension of socio-economic development and the basis of a new regional policy: an analytical report] / [S. Bila, O. Shevchenko, M. Kushnir, V. Zhuk]. - Kyiv: National Institute for Strategic Studies, 2013. - 82 p.
26. Slobodyanyuk N.O. (2016) *Problemi formuvannya dohidnoyi chastini miscevih byudzhetiv v umovah finansovoyi decentralizaciyi* [Problems of formation of the revenue part of local budgets in the conditions of financial decentralization] / NO. Slobodyanyuk, MO Konina // Economics and Society. - 2016. - VIP. 2, pp. 611–616.
27. Stefanchuk R.O.(2015) *Zarubizhnij dosvid formuvannya ta funkcionuvannya miscevih byudzhetiv* [Foreign experience in the formation and operation of local budgets] / RO. Stefanchuk, OA Music-Stefanchuk // Problems of Law and Law Enforcement.- 2015. - №1. - P.132 - 138.
28. Samuel B. The Effect of Fiscal Decentralization on the Financial Condition of Municipal Government / <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01900692.2014.949740>
29. Gerard Turley. A Framework to Measure the Financial Performance of Local Governments / <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03003930.2014.991865?src=recsys>
30. Jadranka Kaluderović. Fiscal Decentralisation and Local Government Financing in Montenegro from 2002 to 2015 / <http://pub.lex-localis.info/index.php/LexLocalis/article/view/14.3.431-450%282016%29>
31. Tom Hart, Bryn Welham. Fiscal decentralisation A public financial management introductory guide / <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/11063.pdf>
32. A. Ya. Kuznetsova, H. V. Voznyak, I. V. Zherybylo. Social and economic effects of inter-budgetary relations decentralization in Ukraine: assessment and challenges / <http://fkd.org.ua/article/view/154104>

Надійшла 25.09.2019 р.

Стаття рекомендована до друку: професор кафедри фінансів та обліку, Дніпровський державний технічний університет, д.е.н., доцент Будицький О.В., Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна д.е.н., доцент Бобиль В.В.